

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา(Background and Rationale)

ระบบบริการสาธารณสุขในปัจจุบันได้ครอบคลุมพื้นที่อย่างกว้างขวาง จะเห็นได้จากการขยายโครงสร้างพื้นฐานด้านบริการสุขภาพอย่างกว้างขวางทั้งในภาครัฐและเอกชน มีการพัฒนาบริการอุปกรณ์ และเทคโนโลยีทางการแพทย์ที่ทันสมัย มีการขยายการผลิต และพัฒนากำลังคนมากมายและยังมีการสร้างหลักประกันสุขภาพให้ครอบคลุมประชาชนอีกด้วย โดยมุ่งหวังว่าการมีสุขภาพดีจะต้องเป็นสิ่งที่อยู่ในใจ และเป็นสิทธิของทุกคน (Health for All) จะเห็นได้จากการกำหนดภาพลักษณ์สุขภาพของคนไทยในอนาคตที่พึงประสงค์ไว้ในกรอบของการพัฒนาสาธารณสุขในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540- 2544) ดังนี้

- 1) เกิดและเติบโตขึ้นในครอบครัวที่มีความพร้อมและอบอุ่น
- 2) ได้รับการพัฒนาทั้งทางร่างกาย ทางจิตใจ และสติปัญญาดีพอที่จะปรับตัวและอยู่ในโลก ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว สามารถตัดสินใจในการบริโภค และมีพฤติกรรมที่เอื้อต่อการมีสุขภาพดี มีจิตอาสา สงบ
- 3) มีหลักประกันและสามารถเข้าถึงหลักบริการสุขภาพที่สมเหตุ สมผล สะดวก คุณภาพดี โดยมีค่าใช้จ่ายที่เหมาะสมและเป็นธรรม
- 4) อยู่ในชุมชนที่เข้มแข็ง มีการรวมพลัง และมีความรับผิดชอบร่วมกันในการดูแลสุขภาพตนเอง ครอบครัวและชุมชน โดยเฉพาะ เด็ก ผู้สูงอายุ ผู้ด้อยโอกาสและผู้พิการ
- 5) ดำรงชีวิตและประกอบอาชีพอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดีและปลอดภัย
- 6) มีอายุยืนยาวอย่างมีคุณภาพ ไม่เจ็บป่วยอย่างไม่สมเหตุสมผล และตายอย่างมีศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์

อย่างไรก็ตามเป็นที่ยอมรับกันว่า ระบบบริการสาธารณสุขของไทยยังไม่สามารถตอบสนองความต้องการและความจำเป็นของประชาชนได้อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม ประสิทธิภาพและคุณภาพยังอยู่ในระดับที่ไม่น่าพอใจ⁽¹⁾

ขณะเดียวกันที่สภาพเศรษฐกิจ สังคม การค้า การเมืองและวัฒนธรรมของประเทศไทยได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างมากตามกระแสโลกาภิวัตน์ ทำให้ประเทศไทยต้องปรับตัวขนานใหญ่ เพื่อให้สามารถดำรงอยู่ได้ นอกจากนี้จากวิกฤตเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในปี 2540 ส่งผลกระทบให้เกิดความตื่นตัวทางความคิดของคนไทยในเรื่องความโปร่งใส ความรับผิดชอบ การมีการบริหารจัดการที่ดีทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน อย่างไม่เคยมีมาก่อน จึงนำไปสู่การปฏิรูปด้านต่าง ๆ เช่นการปฏิรูปทางสังคม การปฏิรูปทางการศึกษา

และที่สำคัญคือปฏิรูปทางการเมือง ซึ่งได้ตรากฎหมาย รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ออกมาใช้บังคับ⁽²⁾ ในอีกด้านหนึ่งนั้น สภาพปัญหาของการบริหารราชการ ที่เกิดจากการผูกขาด โดยรัฐ การรวมศูนย์อำนาจ การควบคุม ข้าราชการหลายหน่วยงาน อาจทำให้ภารกิจของราชการไม่มี ประสิทธิภาพ ดังนั้นแนวความคิดในการปฏิรูประบบราชการจึงเกิดขึ้น เพื่อให้มีการปรับปรุงแก้ไขปัญหา ทั้งภาครัฐและสังคมไทยให้เป็นระบบที่มีคุณภาพ ประสิทธิภาพและได้รับความเชื่อถือจากประชาชน รัฐบาลจึงได้มีนโยบายปฏิรูประบบราชการโดยได้กำหนดเป็นแผนแม่บทการปฏิรูประบบการบริหาร ภาครัฐขึ้น โดยเฉพาะการปรับเปลี่ยนบทบาทภารกิจและวิธีการบริหารงานของภาครัฐ และได้ตราพระราชบัญญัติองค์ การมหาชน พ.ศ. 2542 ขึ้นเพื่อเป็นเครื่องมือทางกฎหมายสำหรับปรับเปลี่ยนระบบการบริหารส่วนราชการ ประเภทที่จัดบริการสาธารณะให้เป็นระบบที่คล่องตัวขึ้นกว่าระบบราชการ ซึ่งโรงพยาบาลของรัฐก็ เป็นส่วนราชการที่เข้าข่ายในกลุ่มด้วย⁽³⁾ ซึ่งนับได้ว่าเป็นแนวทางใหม่ที่ชัดเจนในความพยายามปฏิรูป ระบบราชการไทยเพื่อที่จะให้ระบบราชการมีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน อย่างแท้จริง⁽⁴⁾

นอกจากนี้รัฐบาลยังมีนโยบายที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ การกระจายอำนาจให้แก่ องค์การ ปกครองส่วนท้องถิ่นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ได้ตราพระราชบัญญัติกำหนดแผนและ ขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ขึ้นได้กำหนดให้มีการถ่ายโอนภารกิจบริการสาธารณะให้แก่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นภายใน 4 ปี สำหรับองค์การปกครองส่วน ท้องถิ่น ที่ยังไม่พร้อมรับการถ่ายโอนภารกิจให้ดำเนินการถ่ายโอนให้แล้วเสร็จภายใน 10 ปี⁽⁵⁾

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ทำให้กระทรวงสาธารณสุขต้องมีการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้เกิดประสิทธิ ภาพในการจัดการสาธารณสุขในลักษณะที่ตอบสนองต่อความต้องการของชุมชน หรือท้องถิ่นให้มากขึ้น แนวความคิดการ ปฏิรูประบบราชการ การกระจายอำนาจ การบริหารบุคคล การบริหารงบประมาณให้ คล่องตัวและยืดหยุ่นจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะมีผลต่อประสิทธิภาพและคุณภาพของระบบบริการสาธารณสุข โดยให้ประชาชน ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาและดำเนินการอย่างกว้างขวาง จริงจังอันจะนำไปสู่ ระบบบริการสาธารณสุขที่เอื้อต่อการมีสุขภาพดีอย่างยั่งยืนซึ่งสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ “บุคคลย่อมมี สิทธิเสมอกันในการรับบริการทางสาธารณสุขที่ได้มาตรฐาน และผู้ยากไร้มีสิทธิได้รับการรักษาพยาบาล จากสถานพยาบาลของรัฐโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ⁽⁶⁾ กระทรวงสาธารณสุขได้ แสดงเจตจำนงในการแปรรูปโรงพยาบาลของรัฐไปสู่ระบบใหม่ที่มีอิสระคล่องตัวกว่าเดิม และใช้แนวทาง ในรูปแบบองค์การมหาชนขึ้น เพื่อปรับระบบการบริหารจัดการของโรงพยาบาลของรัฐให้มีประสิทธิภาพ โดยสามารถตอบสนองนโยบายกระทรวงสาธารณสุข ในการดูแลสุขภาพอนามัยของประชาชนและแก้ ปัญหาสุขภาพของประชาชนในพื้นที่รับผิดชอบได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเลือกโรงพยาบาลบ้านแพ้วที่ ถือว่ามีความพร้อมมากที่สุดในการเป็นโรงพยาบาลนำร่องเป็นโรงพยาบาลในกำกับของรัฐ(Autonomous Hospital) ได้รับการอนุมัติจากคณะรัฐมนตรีและออกประกาศเป็นพระราชกฤษฎีกาเมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2543 โรงพยาบาลบ้านแพ้วได้กำหนดวิสัยทัศน์ของตนเองเมื่อออกนอกระบบว่า เป็นโรงพยาบาลชุมชน

ขนาดใหญ่ในกำกับของรัฐ บริการด้วยน้ำใจ และเสมอภาค โดยทีมงานที่มีประสิทธิภาพ และมีคุณธรรม และได้กำหนดพันธกิจไว้ว่า จะให้การดูแลสุขภาพประชาชนทั้ง 4 มิติ คือ รักษาพยาบาล ส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันโรค และฟื้นฟูสภาพ ดูแลสุขภาพแบบองค์รวม พัฒนาระบบการดูแล สุขภาพประชาชน สร้างหลักประกันด้านสุขภาพ พัฒนาศักยภาพบุคลากรสาธารณสุขทุกระดับในอำเภอบ้านแพ้วและ ส่งเสริมและพัฒนาชุมชนเพื่อให้บุคคล ครอบครัว และชุมชนมีศักยภาพในการดูแลสุขภาพขั้นต้นได้อย่างเหมาะสม รวมทั้งมีความรู้ ความเข้าใจ ถึงสิทธิหน้าที่ในการมีส่วนร่วม⁽⁷⁾

การดำเนินงานของโรงพยาบาลบ้านแพ้วให้ได้ผลดีมีประสิทธิภาพและคุณภาพที่เหมาะสมและสามารถบรรลุตามพันธกิจได้นั้น จำเป็นที่จะต้องมีการติดตามประเมินผล ซึ่งการศึกษาถึงความสัมพันธ์ การจัดการเครือข่ายบริการ การมีส่วนร่วมขององค์กรชุมชนในการดูแลสุขภาพ จะเป็นส่วนหนึ่งในการทำให้พันธกิจของโรงพยาบาลบ้านแพ้วบรรลุเป้าหมายได้

และเนื่องจากการพัฒนาประเทศในปัจจุบัน รัฐบาลได้มีแนวทางที่สำคัญประการหนึ่งคือ การกระจายอำนาจไปสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการวางแผนตัดสินใจ และร่วมดำเนินการเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนได้มากขึ้น องค์กรบริหารส่วนตำบลหรือเรียกย่อ ๆ ว่า อบต. เป็นรูปแบบการปกครองส่วนท้องถิ่นล่าสุด จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 มีฐานะเป็นนิติบุคคลและราชการส่วนท้องถิ่น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมรับผิดชอบกิจการอันส่งผลกระทบต่อภารกิจของตนเอง และเพื่อตอบสนองความต้องการและแก้ปัญหาด้วยตัวเอง⁽⁸⁾ ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540-2544) ที่เน้นการพัฒนา คนเป็นศูนย์กลาง เพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพ ควบคู่ไปกับการพัฒนาสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวคนให้เอื้อต่อการพัฒนาคนเพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืนในระยะยาว⁽⁹⁾

การดำเนินงานของ อบต. จะเป็นไปอย่างอิสระ มีอำนาจในการบริหาร การกำหนดนโยบายและการตัดสินใจ การจัดทำแผนพัฒนาตำบล รวมทั้งมีอำนาจในการออกข้อบังคับตำบลที่ใช้บังคับราษฎรในพื้นที่ด้วย กล่าวได้ว่า อบต. มีภารกิจที่สำคัญมากมาย ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมโดยเฉพาะอำนาจหน้าที่ที่กำหนดไว้ในกฎหมายพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ได้ขยายขอบเขตภารกิจของ อบต. ในการจัดบริการสาธารณสุขเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นไว้ 31 รายการ⁽⁴⁾ สำหรับบทบาทหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับด้านสาธารณสุขและสุขภาพอนามัยของประชาชนในท้องถิ่น ได้ระบุไว้ชัดเจนทั้งในแง่สาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะมีความสัมพันธ์สอดคล้อง เชื่อมโยงกับ สถานีอนามัย โรงพยาบาลชุมชน ซึ่งเป็นสถานบริการสาธารณสุขของกระทรวงสาธารณสุขในระดับตำบลและอำเภอที่มีทั้งบทบาทหน้าที่และพื้นที่รับผิดชอบที่ซ้ำซ้อนกันกับ อบต. และมีเป้าหมายร่วมกันคือ ให้ประชาชนในพื้นที่มีสุขภาพดีถ้วนหน้าซึ่งหมายถึงประชาชนทุกคนทุกกลุ่มอายุ ทุกกลุ่มอาชีพจะมีสิทธิ์มีโอกาสและมีส่วนร่วมในการพัฒนาสุขภาพของทุกคนเท่าเทียมกันในเรื่องการส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค การดูแลรักษาตนเองให้ปราศจากโรคและความพิการ และควรได้รับประโยชน์จาก

การจัดสรรทรัพยากร เพื่อการพัฒนาการสาธารณสุขอย่างเป็นธรรม ทำให้เกิดประโยชน์กับคนส่วนใหญ่ นอกจากนั้นขณะที่ยังมีชีวิตอยู่ ควรจะอยู่อย่างมีคุณภาพชีวิตที่ดี และได้มีส่วนร่วมใน การสร้างเสริม เศรษฐกิจและสังคมที่เขาอาศัยอยู่อย่างเต็มที่ ดังนี้ ประชาชนทุกคนจะต้องได้รับการสาธารณสุขที่ จำเป็น โดยเฉพาะบริการสาธารณสุขที่สามารถลดการเกิดโรคและลดความรุนแรงของโรค นอกจากนั้นควร ได้รับบริการด้านส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค การรักษาพยาบาลและบริการฟื้นฟูสภาพ⁽¹⁰⁾ ดังนั้นในการ ที่จะบรรลุภารกิจร่วมกันจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการประสานความร่วมมือ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมดำเนินการ อย่างสอดคล้องและเหมาะสม อย่างมีประสิทธิภาพ มีระบบชัดเจนและเป็นรูปธรรมโดยให้ประชาชนเข้ามา มีส่วนร่วมในการพัฒนา และดำเนินการอย่างกว้างขวาง ซึ่งจะส่งผลต่อสุขภาพอนามัยของประชาชนให้ดียิ่ง ขึ้นต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 52 ที่ระบุว่า การบริการ สาธารณสุขของรัฐต้องเป็นไปอย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ โดยจะต้องส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นและเอกชนมีส่วนร่วมเท่าที่จะทำได้⁽⁶⁾ และวัตถุประสงค์ของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 คือ องค์กรชุมชนสามารถดูแลและรับผิดชอบสุขภาพอนามัยของคนในชุมชนอย่างเข้มแข็งและมี ประสิทธิภาพ⁽⁹⁾ ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา การมีส่วนร่วมของสมาชิก อบต. ในการดูแลสุขภาพ ประชาชน ปัญหาและอุปสรรค เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริม พัฒนา ปรับปรุงแก้ไขบทบาทของ อบต. ใน การมีส่วนร่วมดำเนินการด้านสาธารณสุขกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ให้มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผลต่อไป โดยเลือกศึกษาวิจัยในพื้นที่อำเภอบ้านแพ้วด้วยเหตุผลว่าเป็นพื้นที่ที่ได้รับการส่งเสริมจากภาครัฐบาล ภาค เอกชนและท้องถิ่น เพื่อพัฒนาโครงการ นำร่องโรงพยาบาลในกำกับของรัฐ ในรูปแบบองค์การมหาชน ซึ่งใน กระบวนการพัฒนาดังกล่าวน่าจะมีผลต่อการพัฒนาด้านสาธารณสุขของชุมชนด้วย โดยเลือกพื้นที่อำเภอ กระทุ่มแบนเป็นพื้นที่เปรียบเทียบเพื่อให้เห็นความแตกต่างได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

คำถามการวิจัย (Research Questions)

1. สมาชิก อบต. มีส่วนร่วมในการดูแลสุขภาพประชาชน อำเภอบ้านแพ้วและอำเภอ กระทุ่มแบน อย่างไร
2. ปัจจัยใดที่เกี่ยวข้อง กับการมีส่วนร่วมของสมาชิก อบต. ในการดูแลสุขภาพประชาชน อำเภอบ้านแพ้ว และอำเภอกระทุ่มแบน
3. สมาชิก อบต. ในอำเภอบ้านแพ้ว ที่มีการดำเนินงานของโรงพยาบาลชุมชนในรูปแบบองค์การมหาชนหรือภายใต้การกำกับของรัฐ และ สมาชิก อบต. ในอำเภอกระทุ่มแบนที่ไม่มีการดำเนินงานของโรงพยาบาลชุมชนในรูปแบบองค์การมหาชนหรือภายใต้การกำกับของรัฐ มีส่วนร่วมในการดูแลสุขภาพประชาชน เป็นอย่างไร
4. ปัญหา และอุปสรรคและแนวทางแก้ไขปัญหาการมีส่วนร่วมของสมาชิก อบต. ในการดูแลสุขภาพ ประชาชนอำเภอบ้านแพ้ว และอำเภอกระทุ่มแบน เป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Objective)

วัตถุประสงค์ทั่วไป

เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของสมาชิก อบต. ปัญหาและอุปสรรค และแนวทางแก้ไขปัญหาการมีส่วนร่วมในการดูแลสุขภาพประชาชนอำเภอบ้านแพ้ว และอำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร

วัตถุประสงค์เฉพาะ

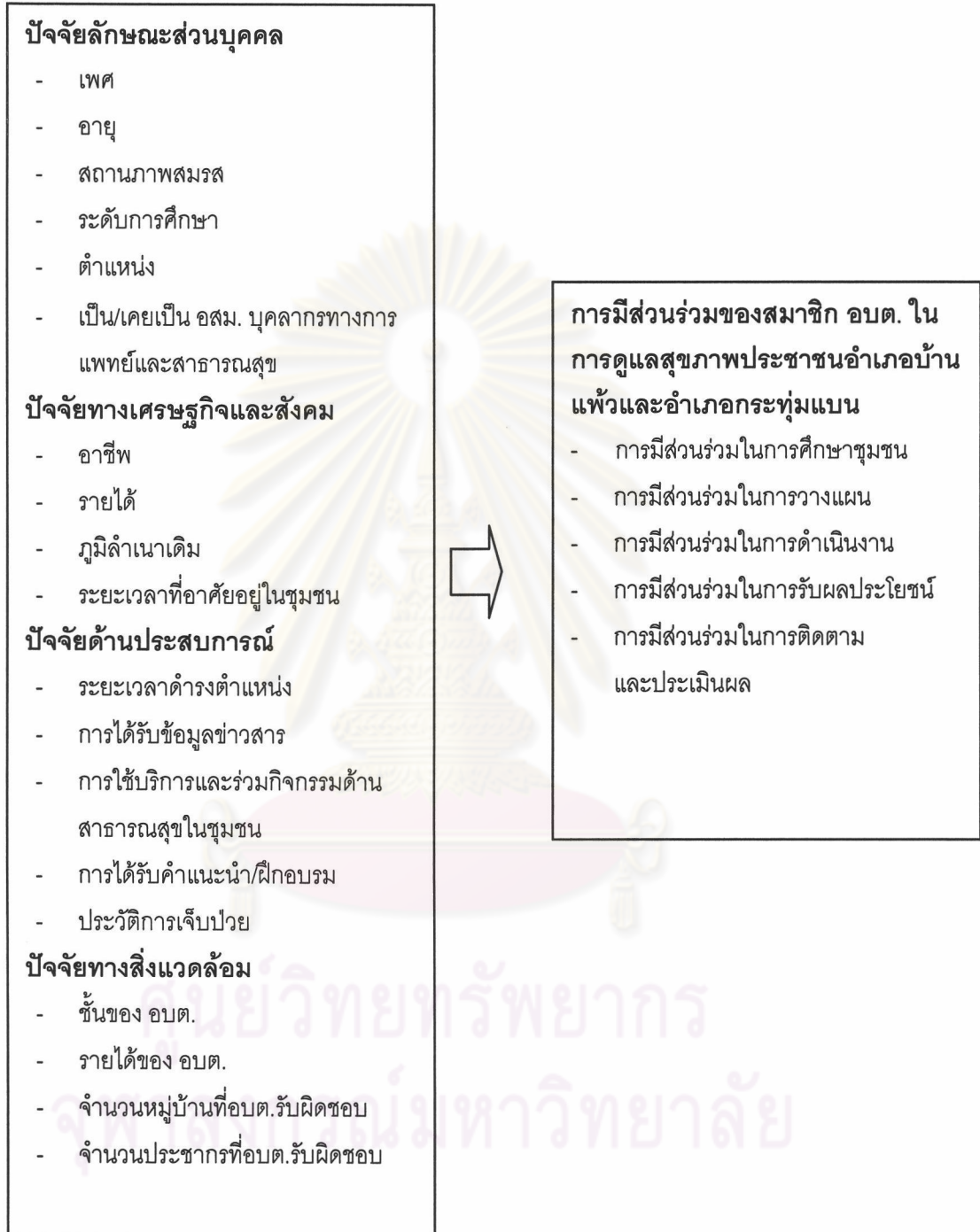
1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของสมาชิก อบต. ในการดูแลสุขภาพประชาชนอำเภอบ้านแพ้ว และอำเภอกระทุ่มแบน
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของสมาชิก อบต. ในการดูแลสุขภาพประชาชนของอำเภอบ้านแพ้ว และอำเภอกระทุ่มแบน
3. เพื่อเปรียบเทียบ ความแตกต่างของการมีส่วนร่วม ของสมาชิก อบต. ในการดูแลสุขภาพประชาชนอำเภอบ้านแพ้ว และอำเภอกระทุ่มแบน ตามลักษณะส่วนบุคคล ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม ปัจจัยด้านประสบการณ์ และปัจจัยทางสิ่งแวดล้อม
4. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคและแนวทางการแก้ไขปัญหาการมีส่วนร่วมของสมาชิก อบต. ในการดูแลสุขภาพประชาชน อำเภอบ้านแพ้ว และอำเภอกระทุ่มแบน

สมมุติฐานการวิจัย(Hypothesis)

1. เพศ อายุ สถานภาพสมรสและระดับการศึกษา เป็น/เคยเป็น อสม. หรือบุคลากรทางการแพทย์ของสมาชิก อบต. ที่แตกต่างกันทำให้การมีส่วนร่วมในการดูแลสุขภาพประชาชน อำเภอบ้านแพ้ว และอำเภอกระทุ่มแบน แตกต่างกัน
2. ระยะเวลาดำรงตำแหน่ง การได้รับข้อมูลข่าวสาร ประสบการณ์ในการให้บริการและร่วมกิจกรรมด้านสาธารณสุขในชุมชน การได้รับคำแนะนำ/ฝึกอบรม ของสมาชิก อบต. ที่แตกต่างกัน ทำให้การมีส่วนร่วมในการดูแลสุขภาพประชาชนอำเภอบ้านแพ้ว และอำเภอกระทุ่มแบน แตกต่างกัน
3. การมีการดำเนินงานของโรงพยาบาลชุมชน ในรูปแบบองค์การมหาชนหรือภายใต้การกำกับของรัฐ ทำให้การมีส่วนร่วมในการดูแลสุขภาพประชาชนของสมาชิก อบต. ในอำเภอบ้านแพ้วและ อำเภอกระทุ่มแบน แตกต่างกัน

กรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual Framework)

แผนภูมิที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตัวแปร(Variables)

ตัวแปรอิสระ (Independent variables) ได้แก่

- 1) ปัจจัยลักษณะส่วนบุคคล เช่น เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา ตำแหน่ง เป็น/เคยเป็น อสม. บุคลากรทางการแพทย์อื่น ๆ
- 2) ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมเช่นอาชีพ รายได้ ภูมิลำเนาเดิม ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน
- 3) ปัจจัยด้านประสบการณ์ เช่น ระยะเวลาดำรงตำแหน่ง การได้รับข้อมูลข่าวสาร การใช้บริการและร่วมกิจกรรมด้านสาธารณสุข กับสถานอนามัยและโรงพยาบาลชุมชน การได้รับคำแนะนำการฝึกอบรม ประวัติการเจ็บป่วย
- 4) ปัจจัยทางสิ่งแวดล้อม ระดับชั้นของอบต. รายได้/รายจ่ายของอบต. จำนวนหมู่บ้าน และ จำนวนประชากรที่ อบต.รับผิดชอบ.

ตัวแปรตาม (Dependent variables) ได้แก่ การมีส่วนร่วมของสมาชิกอบต. ในการดูแลสุขภาพประชาชนอำเภอบ้านแพ้ว และอำเภอกระทุ่มแบน โดยแบ่งเป็นด้าน การศึกษาชุมชน การวางแผน การดำเนินงาน การรับผลประโยชน์การติดตามและประเมินผล

คำนิยามเฉพาะศัพท์ในการวิจัย(Operational Definition)

1. องค์การบริหารส่วนตำบล หมายถึง หน่วยงานการปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งมีฐานะเป็นนิติบุคคล ที่จัดตั้งขึ้นตาม พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537
2. สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล หมายถึง กลุ่มคนที่ได้รับเลือกตั้งและแต่งตั้งให้เป็นสมาชิก อบต. ประกอบด้วยสมาชิก อบต. โดยการเลือกตั้งจากราษฎรในแต่ละหมู่บ้านในตำบลนั้น หมู่บ้านละ 2 คน ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2542 และปลัด อบต.
3. การดูแลสุขภาพประชาชน หมายถึงการจัดให้มี แผนหรือโครงการ หรือกิจกรรมที่ส่งเสริมสุขภาพและแก้ไขปัญหาด้านสุขภาพของประชาชนในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาส่งเสริมสุขภาพอนามัยชุมชน การสุขภาพิบาลและอนามัยสิ่งแวดล้อม การบริการสาธารณสุขพื้นฐาน การป้องกันและรักษาโรคและสิ่งเสพติด การบริการสาธารณสุขูปโภคพื้นฐานอื่น ๆ (เช่นการพัฒนาแหล่งน้ำ และน้ำสะอาด) ตลอดจนด้านการพัฒนาจิตใจ
4. การมีส่วนร่วมของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในการดูแลสุขภาพประชาชน หมายถึง อบต.และสมาชิกอบต. ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการการดูแลสุขภาพของประชาชน โดยการเป็นผู้ดำเนินการเอง หรือเป็นผู้สนับสนุนทรัพยากร หรือเป็นผู้ร่วมดำเนินการกับหน่วยงานของกระทรวงสาธารณสุข ในชุมชน กลุ่มองค์กรชุมชนต่าง ๆ(เช่น อสม. ผู้สูงอายุ) เพื่อพัฒนาไปสู่เป้าหมายการมี

สุขภาพดีของประชาชนร่วมกัน โดยจะพิจารณาการมีส่วนร่วมจากผลรวมคะแนนจากแบบสอบถาม โดย
จำแนกคำถามเป็น 5 ด้าน คือ ด้านการศึกษา ชุมชน ด้านการวางแผน ด้านการดำเนินงาน ด้านการรับ
ผลประโยชน์ และด้านการติดตามประเมินผลดังนี้

การศึกษาชุมชน หมายถึงการศึกษาค้นคว้าปัญหา สาเหตุของปัญหา การจัดความสำคัญของ
ปัญหา และแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน รวมตลอดจนความต้องการของชุมชน

การวางแผน หมายถึงการเตรียมการในสิ่งที่จะทำให้ล่วงหน้าว่าจะทำอะไร ทำเมื่อไร ทำอย่าง
ไร และใครทำ

การดำเนินงาน หมายถึงการปฏิบัติงาน ด้วยวิธีที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม และทรัพยากรที่มี
อยู่ เพื่อให้กิจกรรมบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ ในการวิจัยนี้กำหนดให้ครอบคลุมตามอำนาจหน้าที่
ที่กำหนดไว้ในกฎหมาย ทั้งด้านการส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค การรักษาพยาบาล การฟื้นฟูสภาพ
และดูแลผู้พิการ การสนับสนุนบริการรวมทั้งการสนับสนุนการดำเนินงานสาธารณสุขมูลฐานและพัฒนา
อนามัยสิ่งแวดล้อมในชุมชน

การรับผลประโยชน์ หมายถึงการได้รับผลประโยชน์จากการดำเนินงานนั้น ๆ แก่ตนเอง และส่วน
รวม

การติดตามประเมินผล หมายถึง การเยี่ยมเยียน กำกับดูแล การดำเนินโครงการ / กิจกรรม
ทางด้านสุขภาพตลอดจนการประเมินประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของ
ประชาชน ให้เป็นไปตามขั้นตอนที่กำหนด

ข้อตกลงเบื้องต้น (Assumption)

ระดับคะแนนการมีส่วนร่วมและระดับความสำคัญของปัญหา(5,4,3,2,1) ซึ่งเป็น Ordinal scale จะ
พิจารณาตัวแปรว่ามีอันตรภาคชั้นแต่ละอันตรภาคชั้นเท่ากัน(Equal interval) เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลเป็น
Interval scale ต่อไป

ข้อจำกัดในการวิจัย (Limitation)

การศึกษาครั้งนี้มุ่งเน้นศึกษาเฉพาะ อบต.ในพื้นที่อำเภอบ้านแพ้ว ที่มีการเปลี่ยนแปลง ของ
โรงพยาบาลบ้านแพ้วจากระบบราชการเป็นองค์กรภายใต้การกำกับของรัฐ เปรียบเทียบกับอบต.นอก
พื้นที่ที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงของโรงพยาบาลชุมชน เท่านั้น ผลการศึกษาอาจไม่สามารถประยุกต์ใช้กับ
พื้นที่อื่น ๆ ได้

ปัญหาทางจริยธรรม (Ethical Considerations)

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา ไม่ได้ใส่สิ่งแทรกแซงหรือการทดลองใด ๆ ให้กับกลุ่มที่ศึกษา จึงคาดว่าไม่มีปัญหาทาง จริยธรรม

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ(Expected Benefit and Application)

1. เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริม พัฒนาบทบาทของ อบต. ในอำเภอบ้านแพ้ว และอำเภอกระทุ่มแบน ให้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านสาธารณสุข กับสถานีนอนามัยและโรงพยาบาลในพื้นที่อำเภอบ้านแพ้ว และอำเภอกระทุ่มแบนได้อย่างมีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น เกิดประสิทธิผลต่อประชาชน และชุมชนอย่างเด่นชัด
2. เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุง ความร่วมมือในการดำเนินงานด้านสาธารณสุข ระหว่าง อบต. ในอำเภอบ้านแพ้วและอำเภอกระทุ่มแบน กับสถานีนอนามัยและโรงพยาบาลในพื้นที่อำเภอบ้านแพ้ว และอำเภอกระทุ่มแบน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย